

Ivo Pospíšil

Studia filologiczno-areałowe i areał Europy Środkowej w Instytucie Sławistyki Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Masaryka w Brnie

Postscriptum Polonistyczne nr 1(15), 141-149

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

IVO POSPÍŠIL
Uniwersytet Masaryka
Brno

Studia filologiczno-arealowe i areal Europy Środkowej w Instytucie Sławistyki Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Masaryka w Brnie

Metodologicznym punktem wyjścia badań filologiczno-arealowych, wzbogacających filologię oraz naukę języków i literatur, jest projekt zintegrowanej typologii genologicznej, brneńskie rozumienie komparatystyki literackiej i genologii oraz oczywiście koncepcje arealowe, których początku należy dopatrywać się nie tyle w amerykańskich *area studies*, ile w oryginalnych badaniach Josefa Dobrovskiego i szkoły sławistycznej XVIII i XIX wieku. Jednakże nie chodzi tu wyłącznie o wzbogacenie nauczania filologicznego o aspekt informacyjny czy o rozszerzenie kontekstu, chodzi o ważną zmianę metodologiczną, którą można by scharakteryzować jako wzmocnienie filologicznych podstaw i podbudowanie otaczającej je plazmy pokrewnych i bliższych dyscyplin: a więc przełamanie immanentnego zamknięcia filologii z jednej strony, z drugiej zaś stopniowe połączenie lingwistyki i literaturoznawstwa jako obecnie rozłącznych części pierwotnej filologicznej całości. Język jest materiałem literatury, a literatura jest płaszczyzną działania języka, który to manifestuje się w piśmie i mowie. Do tego stopniowo doszły aspekty: czasowy (historyczny, diachroniczny) i funkcjonalnie synchroniczny. W sprzeczności z pierwotną koncepcją zaczęła niknąć filologia przestrzenna, najbardziej powiązana z zonami i arealami, a więc z tym, co się w danych przestrzeniach dzieje, co trzeba znać i zrozumieć. Mowa tu o przestrzeni naturalnej, ale też społecznej i politycznej – na granicy tego, co naturalne, i tego, co społeczne, przebiega życie obu płci, także seksualne i rodzinne. Do

filologii włączają się tu oczywiście: socjologia, politologia, filozofia, psychologia, *gender studies* i inne. Rzecz jasna, język i teksty nie oddają pełnej złożoności arealu, ale z drugiej strony przemawia on w znacznej części językiem i jego produktami.

Choć studia arealowe zostały przyjęte – mimo oporu tradycjonalistów – nawet oficjalnie w Pradze, gdzie dzisiaj ujmują się za nimi historiografowie, pojawiają się pewne wątpliwości. Wydaje się jednak, że studia arealowe w końcu stają się przedmiotem nie emocjonalnych, ale rzeczowych dyskusji. Albo przynajmniej istnieje szansa, by tak było. Należy więc patrzeć na studia arealowe nie jak na jakąś nową religię, ale po prostu jak na narzędzie badawcze. Właśnie dlatego rola *advocata diaboli* jest tak potrzebna. Negatywna ocena studiów arealowych bywa wiązana z poglądem, że może to być nowe pojęcie worek, tj. dziedzina, w której zmieści się wszystko, ale która nie prowadzi do nowego poznania, czyli że ta dziedzina nie ma własnych definicji, granic i przedmiotu badań. To nic nadzwyczajnego, ponieważ nowe czy „staro-nowe” dyscypliny dopiero swoich granic i definicji szukają „w ruchu”. Mimo że podejście arealowe nie jest tak naprawdę niczym nowym, nigdy nie stało się samodzielną, autonomiczną dziedziną wiedzy – do czasu, gdy w Brnie, w 2009 roku, stworzono w ramach programu filologicznego studiów licencjackich, magisterskich i doktoranckich studia filologiczno-arealowe; później, także tutaj, w ramach europejskiego programu na rzecz konkurencyjności, powstało Centrum Studiów Filologiczno-Arealowych, które nadal działa.

Oczywiście zwraca się uwagę na relacje przestrzenne (spacjalne, zonowe), które także nie są nowe (Gaston Bachelard, Mircea Eliade, Michail Bachtin), ale akcentuje się – inaczej niż w poetologii i teorii chronotopu – aspekt socjologiczny i politologiczny. Z wyznaczaniem granic nowej dyscypliny naukowej i jej zakresem związany jest także problem spójności dyscyplinarnej i interdyscyplinarności, a więc szukania owego miejsca wspólnego, które będzie zaczątkiem nowej dyscypliny. Nazywa się to czasem „rzemiosłem”, to znaczy znajomością podstawowych „chwytów”, które dobrze znamy z nauk politycznych, technicznych, ale też ścisłych i humanistycznych. Z tego punktu widzenia roztacza się hiperboliczną wizję, że te nowe dziedziny są „oszustwem”, a więc że ich absolwenci wiedzą właściwie „wszystko i nic”, że ta ich nowa specjalność nie ma dokładnie określonego przedmiotu badań i automatycznie określonej minimalnej liczby godzin tych zajęć, które się z dziedziną zwykle utożsamia (zbiór charakterystycznych, trochę zmitologizowanych umiejętności i wiedzy, o których się mówi np. w przypadku ma-

tematyki, fizyki, medycyny, filologii itp. – w tym także kluczowe przedmioty, „postrach” adeptów kierunku, kiedyś np. w medycynie anatomia, w filologii gramatyka historyczna czy składnia itp.). To wszystko musi się w nowych dziedzinach dopiero uformować, najpewniej jednak inaczej i z innym skutkiem – nie można kopiować przecież wszystkiego według rozwoju dziedzin rodzących się przez stulecia.

Można by tu wymienić kilka zagadnień, wokół których ogniskują się badania studiów arealowych:

- 1) studia arealowe a nauki społeczne;
- 2) areal a światy fikcyjne (*fikční světy*) (zostawmy to bardziej kompetentnym, którzy owo zagadnienie stworzyli i wciąż o nim piszą);
- 3) areal a wizualizacje (np. polska koncepcja ikonosfery – zob. cz. A bibliografii);
- 4) areal a historia literatury / teoria procesów historycznoliterackich;
- 5) areal a dialog kultur;
- 6) areal a kulturologia (zob. cz. B bibliografii).

* * *

Tradycyjnie już mówi się, że Europa Środkowa jest nieokreśloną przestrzenią geograficzną, że ma swój wymiar maksymalny i minimalny oraz swoje zaplecze (termin Ivana Dorovskiego użyty w przypadku arealu bałkańskiego), niekiedy także, że jest to przestrzeń kulturowa i duchowa, do której inne arealy Europy dążą i się zbliżają. Europa Środkowa jest zjawiskiem, które jawi się nam w historycznych falach, ma więc swój wymiar diachroniczny i synchroniczny. Zjawia się razem z wyobrażeniami o jednolitej Europie na początku XIX wieku, w epoce upadku feudalnej struktury Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego, w ujęciu Napoleona, później, po jego porażce, w kontynentalnym Świętym Przymierzu i na jego kongresach, jeszcze później w czasie odrodzeń narodowych czy nacjonalizmów w połowie XIX wieku, następnie w latach pierwszej wojny światowej, kiedy Europę Środkową zajmowały tzw. państwa centralne, jednak koncepcje Europy Środkowej istnieją nawet po powstaniu szeregu państw zastępujących monarchię po 1918 roku. Po porażce nazistowskich Niemiec i zapoczątkowaniu zimnej wojny pojęcie Europy Środkowej znika na długo z pola zainteresowania.

René Wellek w rozmowie z Peterem Demetzem pod koniec lat 80. XX wieku jeszcze twierdził, że Europa Środkowa jest martwa, że to przeszłość (Demetz 1990, 235–251), ale nawet wtedy nie była to prawda: po wypowied-

dziach Milana Kundery, Czesława Miłosza i in. wybuchł środkowoeuropejski boom w Austrii i powstał szereg książek, w których powracano do idei Europy Środkowej. Krótko po roku 1989 pojawiła się koncepcja, że stworzenie pewnego związku czy bloku środkowoeuropejskiego, głównie na bazie ekonomicznej i politycznej, może być pierwszym krokiem do wstąpienia nowych krajów do UE. Do tego jednak nie doszło, Grupa Wyszehradzka została raczej zespołem konsultacyjnym, choć także ważnym czynnikiem kulturowym i edukacyjnym. W latach 80. i 90. XX wieku napisano o Europie Środkowej wiele książek, formowały się nowe centra badań: oprócz tradycyjnego już Wiednia są to kolejne miejsca na Węgrzech, Słowacji, w Polsce, Niemczech, wspomnę tu także o specjalnym centrum na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu. Mniej więcej do połowy lat 90. tą problematyką zajmuje się także Instytut Sławistyki na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Masaryka, a utworzenie Środkowoeuropejskiego Centrum Studiów Sławistycznych (Středoevropské centrum slovanských studií) podkreśliło ważność tej tematyki oraz dotychczasowych działań. Wydaliśmy razem z Uniwersytetem w Wiedniu publikacje, założyliśmy serię wydawniczą brneńskich studiów arealowych i poświęciliśmy się problemowi Europy Środkowej oraz szeregowi tradycyjnych czesko-słowackich konferencji, powstały studia i książki o Europie Środkowej. W brneńskim Instytucie Sławistyki pojęcie Europy Środkowej wyrastało z koncepcji arealowych i filologiczno-arealowych, a więc z przestrzennego, spacialnego pojęcia kultury z filologiczną podstawą, z wycieczkami od studium języka i literatury. Tak jest pomyślany także nasz program nauczania i badania. Tak stworzyliśmy seminarium oraz Gabinet Studiów Arealowych i Hungarosławistyki, wydaliśmy też wiele publikacji poświęconych tematyce arealowej (zob. Pošpíšil 2014).

Później doszło do zahamowania zainteresowania Europą Środkową, inni zaś tę tematykę dopiero zauważyli – „odkryli Amerykę” i zaczęli o niej „odkrywczo” pisać z wykorzystaniem tego, co już było napisane i wydane. Konferencja o Europie Środkowej, która miała miejsce 18–19 listopada 2014 r. w Brnie i którą organizowało Środkowoeuropejskie Centrum Studiów Sławistycznych we współpracy z Czeskim Związkiem Sławistów (Česká asociace slavistů), Towarzystwem Sławistycznym Franka Wollmana (Slavistickou společností Franka Wollmana) i Instytutem Sławistyki Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Masaryka, miała być właśnie sprzeciwem wobec popularności i sensacyjności tematu: trzeźwym spojrzeniem badawczym.

Obecnie zadaniem studiów środkowoeuropejskich jest sumaryzacja i rewizja dotychczasowego stanu badań tego regionu. Koncepcje Europy Środko-

wej przez dziesięciolecia bardzo się zmieniały i były różnie włączane do aktualnych kontekstów politycznych i kulturowych. Należy badać ten fenomen nie tylko pod względem historycznym, ale też aplikacyjnie – inaczej mówiąc: skupić się na rozwoju pojęcia Europy Środkowej i konkretnym badaniu zjawisk, które możemy określić jako środkowoeuropejskie, na bloku teoretyczno-metodologicznym bazującym na analizie przemian powszechniejszych koncepcji Europy Środkowej, najlepiej we wzajemnych związkach. Tematyczna rozpiętość tych badań nie jest przy tym niczym ograniczona: np. Europa Środkowa jako areal kultury, dotychczasowe badania Europy Środkowej w krajach regionu, centra badań Europy Środkowej, dotychczasowe koncepcje Europy Środkowej i ich przemiany, pojęcie tzw. literatury środkowoeuropejskiej / literatur środkowoeuropejskich, słowiańsko-niesłowiańska Europa Środkowa, rola Węgier w Europie Środkowej: przeszłość i terażniejszość, *homo Europae centralis*, zasięg terenowy Europy Środkowej, Europa Środkowa jako całość polityczna, kulturowa i duchowa, Europa Środkowa jako swoista przestrzeń prawna, Grupa Wyszehradzka (sukces, zawód lub rutyna), Europa Środkowa jako ognisko rewolucji i opozycji, koncepcja Europy Środkowej i Unii Europejskiej, Europa Środkowa jako atrakcyjny wzór dla Bałkanów i europejskiego Wschodu i in. Europa Środkowa pełni różne funkcje: integracyjną, ideologiczną, kulturową, geopolityczną, można na nią także patrzeć diachronicznie i synchronicznie, z punktu widzenia etnicznych badań kultury Żydów, Słowian, Niemców, Węgrów, ewentualnie innych, w tym ludów romańskich (Rumuni, Włosi, Retoromanie) i Romów. Obecnie coraz istotniejsza staje się personalistyczna koncepcja Europy Środkowej, a więc badanie osobistości środkowoeuropejskich, jak to starano się pokazać m.in. w książce *Střední Evropa a Slované* wydanej przez Instytut Sławistyki Uniwersytetu Masaryka.

Informacje historyczne i bibliograficzne

Gabinet Studiów Arealowych (obecnie: Gabinet Studiów Filologiczno-Arealowych) został założony w 1997 roku; częścią Zakładu Sławistyki są jeszcze Gabinet Rusycystyki oraz Gabinet Hungarosławistyki, które także mają arealowy charakter. Ich zadaniem jest przede wszystkim działalność wykładowa i wydawnicza.

W ramach projektu OP VK (*Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost*) powstało Centrum Studiów Filologiczno-Arealowych przy Insty-

tucie Sławistyki FF MU (Centrum filologiczno-arealowych studiów). Częścią Instytutu jest także Seminarium Studiów Filologiczno-Arealowych, które organizuje studia licencjackie, magisterskie (z modulem środkowoeuropejskim) i doktoranckie z zakresu badań filologiczno-arealowych, komparatystyki literackiej i sławistyki.

Wszystkie akredytowane w Instytucie Sławistyki kierunki (IS zapewnia razem 18 kierunków) mają nastawienie arealowe, zwłaszcza zaś balkanistyka i sławakistyka.

Studiami filologiczno-arealowymi zajmuje się czasopismo filologicznej i arealowej rusycystyki „Novaja Rusistika”, które wydaje Česká asociace slavistů z siedzibą na FF MU.

Literatura (wybór)

Cz. A – areal a wizualizacje

- Kisiel M., Morcinek-Cudak B., Głogowski T.M., red., 2001, *Śląsk literacki. Materiały V sesji śląskoznawczej Pracowników Naukowych, Studentów i Gości Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 8–9 listopada 2000*, Katowice.
- Pospíšil I., 2003a, *Různé aspekty ikonosféry* [rec. Kossakowska-Jarosz K., 1999, *Śląsk znany. Śląsk nie znany. O kulturze literackiej na Górnym Śląsku przed pierwszym progiem umasonienia*, Opole; Tokarz B., 2002, *Dwudziestowieczna ikonosfera w literaturach europejskich: Wizualizacja w literaturze*, Katowice; Rott D., 2002, *Bracia czeszy w dawnej Polsce*, Katowice], „Slavica Litteraria” nr X6.
- Pospíšil I., 2005a, *Ślezská poesje v kulturním proudění věků* [rec. Kadlubek Z., Rott D., 2004, *Oczy Charibelli. Ślady petrarkizmu w siedemnastowiecznej łacińskiej poezji śląskiej*, Katowice – Pszczyna; Wedekind F., 2004, *Trost: Ausgewählte Dichtungen – Pocięszenie: Wybór poezji*, tłum. i oprac. Kowalska T., Katowice], „Slavica Litteraria”, nr X8.
- Rott D., 2002a, *Bracia czeszy w dawnej Polsce*, Katowice.
- Rott D., 2002b, *Leksykon przypomnień. Literatura dawnej Polski. Średniowiecze – renesans – barok. Setnik pisarzy i dzieł*, Warszawa.

Cz. B – areal a kulturologia

- Pospíšil I., 2000a, *Česko-polské sblížení, Střední Evropa a literární věda*, w: Štěpán L., red., *Litteraria Humanitas VIII. Komparatistika – Genologie – Translatologie. Krystyna Kardyni-Pelikánová*, Brno.
- Pospíšil I., 2000b, *Středoevropská křižovatka a počátky poststrukturalistické fáze literární vědy v Československu*, w: Štěpán L., red., *Litteraria Humanitas VIII – Komparatistika – Genologie – Translatologie. Krystyna Kardyni-Pelikánová*, Brno.
- Pospíšil I., red., 2002, *Areál – sociální vědy – filologie*, Brno.
- Pospíšil I., 2003b, *Nová literatura a arealová studia*, w: Kšicová D., Pospíšil I., red., *Litteraria Humanitas XII. Moderna – avantgarda – postmoderna*, Brno.

- Pospíšil I., 2004a, *Komparatistika, střední Evropa, areálové studium a jejich výsledky*, w: Pospíšil I., Moser M., red., *Comparative Cultural Studies in Central Europe*, Brno.
- Pospíšil I., 2004b, *Kulturologie a brněnský projekt Areal – sociální vědy – filologie*, „Zošity”, nr 4.
- Pospíšil I., 2005, *Problém literárního hrádny a areálu* [rec. Koška J., red., 2004, *Hrdina v stredoerópskych a balkánskych literatúrach 19. a 20. Storočia*, Bratislava], „Slovak Review”, vol. XIV, no. 1.
- Pospíšil I., 2007a, *Areálová studia a filologie, evropské areály, Rusové – střední Evropa – Morava*, w: Lepilová K., red., *Inovace postgraduálního vzdělávání učitelů ruštiny*, Brno.
- Pospíšil I., 2007b, *Co je to areálový výzkum. Cíle, metody, problémové okruhy, tendence a příklady*, w: Horyna B., Krob J., red., *Cesty k vědě. Jak správně myslet a psát*, Olomouc.
- Pospíšil I., 2009a, *Areal a filologická studia. Areál a jeho vzťahy*, „Novaja Rusistika”, nr 2.
- Pospíšil I., 2009b, *Literární komparatistika, areálová/kulturní studia, teorie literárních dějin a problém bodnohy v současné literárněvědné praxi*, „Opera Slavica”, nr 1.
- Pospíšil I., 2009c, *Literární komparatistika, středoevropský kulturní prostor a teorie literárních dějin*, „Slavica Litteraria”, nr 1.
- Pospíšil I., 2009d, *Literární komparatistika: lákavá inovace, kvalitní tradice*, „Stil”, nr 8.
- Pospíšil I., 2010, *Areálové strategie, nacionalita, historicitá/status quo a ponorné řeky dějin*, w: Pospíšil I., Šaur J., red., *Středoevropský areál ve vnitřních souvislostech (česko-slovensko-maďarské reflexe)*, Brno.
- Pospíšil I., 2011a, *Filologicko-areálová studia, evropský projekt na Ústavu slavistiky v Brně a jejich souvislosti*, w: Půža M., Konečný J., red., *Dialog kultur VI*, Brno.
- Pospíšil I., 2011b, *Smysl slavistiky, metodologija i geopolitičeskije problémy sovremennosti v Evrope*, w: Pospíšil I., Šaur J., red., *Evropské areály a metodologie (Rusko, střední Evropa, Balkán a Skandinávie)*, Bělehrad – Brno: nová témata, metody a problémy, Brno.
- Pospíšil I., 2012, *Ke konceptu eidologie/poetiky srovnávacích slovanských literatur v souvislostech díla Franka Wollmana*, „Stil”, nr 11.
- Pospíšil I., 2013a, *Areal a filologická studia. Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost: Komplexní inovace studijních oborů na FF MU s ohledem na požadavky znalostní ekonomiky*, Brno.
- Pospíšil I., Šaur J., red., 2011, *Evropské areály a metodologie (Rusko, střední Evropa, Balkán a Skandinávie)*, Brno.
- Pospíšil I., Zelenka M., red., 2002, *Literatury v kontaktech (Jazyk – literatura – kultura). Brněnské česko-slovenské texty k slavistikě*, Brno.

Inne przywoływane publikacje

- Demetz P., 1990, *A Conversation with René Wellek*, „Cross Currents, A Yearbook of Central European Culture”, nr 9.
- Pospíšil I., 2014, *Střední Evropa: posuny důrazu; monografie Střední Evropa včera a dnes: proměny konceptů (jazyk – literatura – kultura – politika – právo – filozofie)*, w druku.

Najważniejsze publikacje Instytutu

- Seria „Brněnské texty z filologicko-areálových studií”, redaktor: Ivo Pospíšil:
- Franta V., Pospíšil I., 2009, *Josef Jirásek jako rusista, slavikista a umělec slova. Seminář filologicko-areálových studií*, Brno.
- Pospíšil I., red., 2010, *Problémy slavistiky v zrcadle areálové filologie*, Brno.
- Šuša I., 2009, *Holocaust v talánskem a slovenskej memoárovém literatúre*, Brno.

Inne

- Čermák R., Maiello G., 2011, *Nástin dějin a literatury Lužických Srbů*, Brno.
- Káfer I., Pospíšil I., 2012, red., *Brněnská hungaroslavistika a česko-slovensko-maďarské vztahy*, Segedín.
- Moser M., Newerkla S.M., Pospíšil I., red., 2005, *Litteraria Humanitas XIII. Austrian, Czech and Slovak Slavonic Studies in Their Central European Context*, Brno.
- Moser M., Pospíšil I., 2004, *Comparative Cultural Studies in Central Europe*, Brno.
- Pospíšil I., 2000, *Česko-polské sblížení, Střední Evropa a literární věda. Litteraria Humanitas VIII – Komparatistika – Genologie – Translatologie. Krystyna Kardyń-Pelikánová*, Brno.
- Pospíšil I., red., 2002, *Areál – sociální vědy – filologie*, Brno.
- Pospíšil I., 2003, *Nová literatura a areálová studia*, w: Kšicová D., Pospíšil I., red., *Litteraria Humanitas XII. Moderna – avantgarda – postmoderna*, Brno.
- Pospíšil I., 2004, *Kulturologie a brněnský projekt Areál – sociální vědy – filologie*, „Zošity“, nr 4.
- Pospíšil I., 2006, *Brněnská slovakistika – obecné a zvláštní*, w: Nábělková M., Pátková J., red., *Česko-slovenská současnost' a česká slovakistika*, Praha.
- Pospíšil I., 2006, *Střední Evropa a Slované (Problémy a osobnosti)*, Brno.
- Pospíšil I., 2007, *Co je to areálový výzkum. Cíle, metody, problémové okruhy, tendence a příklady*, w: Horyna B., Krob J., red., *Cesty k vědě. Jak správně myslet a psát*, Olomouc.
- Pospíšil I., red., 2008, *Slovensko mimo Slovensko/Slovensko mimo Slovenska. Kolektivní monografie. Brněnské texty k slovakistice X*, Brno.
- Pospíšil I., 2009, *Areál a jeho vztahy*, „Novaja Rusistika“, nr 2.
- Pospíšil I., 2009, *Klíčové problémy slovenských areálů*, Brno.
- Pospíšil I., red., 2009, *Česko-slovenské reflexe: 1968 (Jazyk – literatura – kultura)*, Brno 2009.
- Pospíšil I., 2009, *Teorie literárních dějin, literární komparatistika a identita národních literatur (problém východoslovenského areálu)*, w: Myronova H. i in., red., *Ukrajnistika: minulost, přítomnost, budoucnost. Sborník vědeckých prací*, Brno.
- Pospíšil I., red., 2010, *Areálová slavistika a dnešní svět. Monografie z filologicko-areálových studií*, Brno.
- Pospíšil I., 2010, *Prostorovost/spaciálnost/areálovost a literatura*, „World Literature Studies“, nr 2.
- Pospíšil I., 2011, *Filologicko-areálová studia, evropský projekt na Ústavu slavistiky v Brně a jejich souvislosti*, w: Půža M., Konečný J., red., *Dialog kultur XL*, Brno.
- Pospíšil I., 2013, *Areál a filologická studia. Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost: Komplexní inovace studijních oborů na FF MU s ohledem na požadavky znalostní ekonomiky*, Brno.
- Pospíšil I., 2013, *Areál střední Evropy a místo národních literatur: národní a nadnárodní*, w: *Slovenská literatúra – jej špecifika a kontexty*, Bratislava.
- Pospíšil I., 2014, *Česko-slovenské jazykově kulturní vztahy: nová situace*, w: Orgoňová O., Muziková K., Popovičová Sedláčková Z., red., *Jazyk a jazykoveda v interpretácii*, Bratislava, s. 33–42.
- Pospíšil I., Šaur J., red., 2010, *Středoevropský areál ve vnitřních souvislostech (česko-slovensko-maďarské reflexe)*, Brno.
- Pospíšil I., Šaur J., red., 2011, *Evropské areály a metodologie (Rusko, střední Evropa, Balkán a Skandinávie)*, Brno.
- Pospíšil I., Šaur J., red., 2011, *Střední Evropa jako kulturní průsečík a Slované: tradice – perspektivy – úskalí (několik vybraných okruhů)*, Brno.
- Pospíšil I., Šaur J., red., 2012, *Areál Ruska ve světle historických výročí (1709, 1812, 1941, 1991): jazyk – literatura – dějiny kultury*, Brno.

- Pospišil I., Zelenka M., red., 2003, *Česko-slovenské vzťahy v slovanských a stredoevropských súvislostiach (Meziliterárnosť a areál)*, Brno.
- Pospišil I., Zelenka M., 2012, *Střední Evropa jako křižovatka metodologií: Slovesnost Slovanů Franka Wollmana – tradice a souvislosti (Nad druhým českým vydáním)*, w: Pospíšil I., Zelenka M., red., *Frank Wollman: Slovesnost Slovanů*, Brno.
- Przybylski M., Šaur J. i in., red., 2013, *Podoby a proměny města ve slovanských a vybraných neslovanských kulturách, literaturách a jazycích*, Brno.

Przełożyła Karolina Pospiszil

Philological Area Studies and area of Central Europe at Department of
Slavonic Studies, Faculty of Arts, Masaryk University in Brno

The article contains some basic information on Philological Area Studies, a unique study course created at the Department of Slavonic Studies at Masaryk University. The author presents the most important historical data, explains the specific character of these studies and provides a comprehensive bibliography on the discussed phenomena. Also, the article engages itself with a so-called problem of Central Europe, an important issue for Slavonic and in particular – Philological Area Studies. The author points out some mistakes and misunderstandings and defines some challenging prospects for Central European studies oriented towards area and philology.

Key words: Central European Studies, Czech area studies, Masaryk University